

3-DET ER HØST OG ÅRET ER 1944.

17. "Minister" Jonas Lies dagbok.

"Minister" *Jonas Lie* som var "evakueringspolitimester" og gjorde dagboksnotater fra denne tiden. Han organiserte evakueringen fra Øst. Flyktninger strømmet østfra – fra Varangerhalvøya- Porsanger og til Alta. Alle egnede fiskefartøyer og andre båter ble kommandert til evakueringen.

Direkte sitater fra Jonas Lies dagbok er satt i kursiv tekst.

Jonas Lie kunne melde om *"608 om bord på "Lyngen" og et "samt antall på "Vefsen.*

"Men man kan bli sjuk i å vasse i dagevis i all denne elendighet." "Været holder seg. Om nettene er det måneskinn og nordlys."

"2 melkekuer stilles til disposisjon for barn i Sopnes".

Den 12. november melder Jonas Lie: *"Ved avreise fra Nordreisa meldes det om luftalarm i Tromsø. Ved ankomsten får vi vite at Tirpitz var senket, døde og sårede."*

Og akkurat da sitter Liv inntullet i dyner i en kjeller i Tromsø. Flyalarmen durer og bomber sprenges rett over hodene deres.

Tirpitz var Tysklands største slagskip! Tirpitz ble senket rett utenfor Håkøya ved Tromsø søndag den 12. november 1944 kl. 09:45 om morgenen.

916 mann på Tirpitz omkom og 807 ble berget på land.

Minister Jonas Lies dagboksnotater fra tvangsevakueringen" startet 11. oktober 1944 i Kirkenes og slutter 26.november 1944 i Narvik/Trondheim.

"Jonas Lies dagboksnotater" ligger på nettet og her har jeg forsøkt å følge Livs reise i forhold til dagboksnotatene som jeg går ut fra er ganske korrekte.

Vi må litt bakover i tid – fra Tirpitz blir senket den 12. november til den 16. oktober da Jonas Lie har forlatt Kirkenes og er i full gang med å jage finnmarkingene sørover.

Den 16. oktober skriver han: *"Situasjonen endrer seg fra time til time. Frivillig evakuering er ikke mulig folk vil ikke dra fra hjemmene sine."*

Den 18. oktober undertegnet han *"Midlertidig lov av 21.12.42 som er et opprop til folk om å evakuere samt advarsel om plyndring".*

Den 20.oktober drar han fra Tana da et ammunisjonslager blir sprengt der.
"Hovedinntrykk- folk vil ikke. Folk er tverre og uvillige".

Den 21. oktober "Fra kl. 04:00 og utover 8 voldsomme eksplosjoner.
Telefonbetjeningen har rømt, postverkets folk er borte og brannvesenet er satt ut av spill".

Den 22.oktober: "Kirkenes brenner."

Den 23. oktober : "Lensmannen i Honningsvåg har meddelt at det er ca. 5.000 mennesker i Honningsvåg. Bare 20 av disse vil evakuere."

Den 27. oktober: "Været er fremdeles strålende. Måneskinn og nordlys over Alta".

I dag blir lille Arne født! Det var nok derfor dere ikke kunne dra fra Repvåg tidligere.

Livs foreldre må ha hatt planene klare. De vet hvor de skal.

Lille Arne er bare 11 dager da turen for nedbrenningen kommer til Repvåg. Hele Øst-Finnmark er nedbrent. Det er helt uvirkelig.

Den 28. oktober: "Telefon fra ordfører i Honningsvåg. Panikk. Ber om politi." "Sønnen av handelsmann Bull i Repvåg ankommet. Villig evakuere. Tar med bil pluss skøyte". Hustru Unni Bull nesten legeutdannet tar seg av evakuerte underveis. Bull forteller at Store Tamsøy er ødelagt for fugl."

Det viste seg at tyske skoleskip i flere år hadde herjet på Store Tamsøy. (Er det sant?)

Bulls må ha reist like etter at fru Bull hjalp Lille Arne til verden. Livs familie venter enda noen dager med å reise fra Repvåg.

Den 29. oktober : "Telegram fra M:... Om at tvungen evakuering er påbudt. Dette er selvsagt ikke gjennomførbart uten ..at transportmidler står til disposisjon".

Dagboksnotatene viser hvor vanskelig evakueringen kunne være siden:

"Tyskerne hadde tatt alle hester og alt rullende materiell. I Tana var alt kaos. Ingen telefonforbindelse. All utlevering av bensin stoppet".

Den 5.november: "Stillingen i dag: Hammerfest er evakuert. I Honningsvåg skal det østfra være kommet 300- et altfor lite tall. Skip er underveis. 700 ligger værfast".

Den 6. november: "Ordføreren i Alta oppfordret folk til å evakuere i sidedalene. Fra Honningsvåg er 1500 bragt vekk, 750 tilbake mens 9 båter går i morgen".

Den 7. november : *"Tyske krigsskip blir satt inn i evakueringen blant andre Ditmarsken". (DITHMARCHEN- var et forsyningskip til de store tyske slagskipene) "En del scener på bryggen. Noen ble hysteriske fordi det var wehrmachtsskip".*

Andre båter som dro fra Repvåg denne dagen var: "Lyngen", "Vefsen", "Renøy", "Solgløtt" "Hinøy" og mange flere.

I dag, den 7. november forlater Liv og familien Repvåg. Litt over en uke tidligere hadde Bulls reist fra Repvåg, iflg. Jonas Lies dagboksnotater. Dere må ha vært blant de siste som evakuerte fra Repvåg.

Det siste Liv ser av Repvåg er at en tysk soldat "kaster noe" inn gjennom vinduet i huset de hadde bodd i. Like etter står huset i fullt fyr.

Den 8.november: *"445 ekspedert i dag. "Renøy" gått til Sopnes".*

Den 12.november: Tirpitz blir senket og Liv har kommet til Tromsø.

Men Jonas Lies evakueringsplan er ikke over enda:

Den 15.november i Tromsø: *" 1785 ankommet Tromsø, 995 avreist i går 7381 venter på transport. Det er 100 igjen i Alta distrikt.*

Disponerte 202 skøyter. Det er vanskelig med kai plass."

Den 20.november: *"220 skøyter i fart i dag. Fiskerne har dels gjemt sine garn, dels er de tatt av tyskerne og brent."*

Den 23.november: *"46.000 evakuerte var det riktige tall og norske myndigheter ble berømmet for å ha utrettet det utrolige med et minimum av apparat."*

Sitatene er tatt med siden disse viser hvordan Jonas Lie strevde med og få en hel landsdel evakuert.

Det skulle ikke være så mange som stolte på Jonas Lie. Han representerte en tyskvennlig side og selv nazistene var mistenksomme mot han. I motstandsbevegelsen var han forhatt og fryktet.

Han var også med på å stadfeste dommene mot nordmenn som ble dømt under krigen. Jonas Lie var en farlig mann.

Den 25.november kommer Jonas Lie til Trondheim.

Jonas Lie fungerte som "politiminister". Hans rolle var å "beskytte" sivilbefolkningen gjennom tvangevakueringen.

I maidagene i -45 døde han. Kanskje han tok sitt eget liv. Han hadde fått tilbud om å overgi seg men det ville han ikke fordi han mente at han ikke ville få en rettferdig behandling.

Hva ville vært en rettferdig behandling? Visste han hva han hadde gjort med befolkningen i Finnmark? Det må han ha visst. Han "evakuerte" folk for at de ikke skulle bli drept av tyskerne. Han tvangsevakuerte de for at ikke russerne skulle ha noe å komme til.

Han hadde vært en viktig brikke i det store Krigsspillet.

Vi er tilbake til 12. November 1944. Liv er i Tromsø. Selv om du og søsknene dine er stappet inn i dynner oppe i vaskebaljer og flyttet til kjellers- så er du her. Du skal sørover i morgen.

Du skal med "Glimmingen" fra Tromsø til Mosjøen i morgen, mandag den 13. november. Dere vet hvor dere skal. Foreldrene har planene klare.

solveig1@gmail.com